

EXODUS

32

Het gouden kalf, Mozes' voorbede en Gods oordeel over Israël

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/exodus/32

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Inleiding en plaats van het gouden kalf	4 min	4
2	Israël vraagt Aäron om een god	4 min	6
3	Het kalf als beeld van de HEERE	3 min	8
4	Paulus over afgoderij en ontucht	2 min	10
5	God ziet Israëls afgoderij	2 min	11
6	God stelt de motieven van Mozes op de proef	3 min	12
7	Mozes doet voorbede voor Israël	3 min	13
8	Mozes pleit voor Gods eer en beloften	2 min	15
9	Verandert God van gedachten?	3 min	17
10	Godgericht gebed in Handelingen 4	4 min	19
11	De kracht van Mozes' gebed	2 min	21
12	Mozes daalt af met de stenen tafelen	1 min	22
13	Jozua als nederige en trouwe dienaar	3 min	23
14	Mozes breekt de tafelen en vernietigt het kalf	3 min	25

15	De beproeving van jaloezie in Numeri 5	4 min	27
16	Schuld onthuld door Gods ingrijpen	5 min	29
17	Aäron verbergt zijn eigen schuld	2 min	31
18	De Levieten kiezen de kant van de HEERE	2 min	33
19	De doodstraf voor verbondsbreuk	2 min	34
20	Trouw aan God boven familiebanden	2 min	35
21	Mozes biedt zichzelf aan voor het volk	3 min	36
22	Uit Gods boek gewist worden	3 min	38
	Om verder te lezen		39

1

Inleiding en plaats van het gouden kalf

Onze studie van het boek Exodus heeft ons door de wetgeving heen gevoerd, die in de hoofdstukken 20 tot en met 23 plaatsvond, en door hoofdstuk 24, waarin het verbond werd bekrachtigd. Er werden bepaalde offers gebracht en er werd bloed gesprenkeld op het Boek van het Verbond en op het volk, terwijl zij voor de derde keer hardop zeiden:

Hij nam het boek van het verbond en las dit ten aanhoren van het volk voor. En zij zeiden: Alles wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen en Hem gehoorzamen.

EXODUS 24:7

In hoofdstuk 24, vers 7, zeiden ze wat ze al twee keer eerder hadden gezegd. Dit was als het ware een huwelijksplechtigheid tussen God en Zijn volk.

Bijna de hele rest van het boek Exodus, met uitzondering van ongeveer drie hoofdstukken, gaat over de tabernakel, de inrichting ervan en de bijbehorende rituelen. De tabernakel is buitengewoon belangrijk, maar in de resterende hoofdstukken staat veel herhaling. Wanneer ik in het verleden Exodus onderwees, hield ik mij slaafs aan een behandeling vers voor vers. Ik behandelde dan de volgende zeven hoofdstukken, de hoofdstukken 25 tot en met 31, vers voor vers. Wanneer we vervolgens in de hoofdstukken 35 tot en met 40 — of in elk geval de hoofdstukken 35 tot en met 39 — opnieuw bij dezelfde informatie kwamen, behandelde ik die nog een keer, simpelweg omdat ik mij aan het plan wilde houden om alles vers voor vers te behandelen. Dat is uiteraard één manier om het te doen, en zo wordt het materiaal in het boek Exodus feitelijk aan ons gepresenteerd.

De tabernakel bevat echter belangrijke lessen voor ons, maar de details ervan zijn voor ons niet op dezelfde manier van wezenlijk belang als voor de kinderen van Israël, voor wie het boek geschreven werd. Zij moesten hem bouwen. Ze moesten alle afmetingen

kennen en precies weten welke metalen, kleuren en stoffen ze moesten gebruiken. Dit moest hun worden ingeprent, omdat het voor hen buitengewoon belangrijk was om het goed te doen. Wij kunnen het materiaal echter één keer doornemen en daaruit de informatie halen die voor ons in deze tijd relevant is.

De tabernakel is niet werkelijk het volgende wat er gebeurt. Mozes is in hoofdstuk 24 de berg opgegaan en terwijl hij op de berg is, geeft God hem aanwijzingen voor het maken van de tabernakel. Daarna vindt er meer actie plaats, en dat is wat we in deze bijeenkomst gaan bestuderen: het gouden kalf. Nadat die hele gebeurtenis zich heeft voltrokken, Mozes voorbede heeft gedaan en God het verbond met het volk heeft hersteld, bouwen ze de tabernakel daadwerkelijk. De bouw van de tabernakel vindt op dit punt niet plaats. Hier wordt alleen het bouwplan beschreven; hij wordt in de laatste vijf hoofdstukken gebouwd. In de hoofdstukken 35 tot en met 40 vinden we de bouw en het oprichten van de tabernakel.

Omdat dat de chronologische volgorde van de gebeurtenissen is, wacht ik met het behandelen van deze zeven hoofdstukken waarin de tabernakel wordt beschreven, totdat we de bouw ervan bespreken. We zullen merken dat veel details in wezen twee keer worden beschreven. Dit betekent dat ik de hoofdstukken 25, 26, 27, 28, 29, 30 en 31 voorlopig oversla. Dat alles beschrijft de tabernakel, de inrichting ervan, de kleding van de priesters en de wijding van de priesters. Het zal allemaal door ons worden onderzocht, maar pas op zijn chronologische plaats, omdat al deze dingen na het voorval met het gouden kalf worden ingesteld. We slaan de beschrijvingen nu over en keren ernaar terug wanneer we de tabernakel en de bouw ervan bekijken.

2

Israël vraagt Aäron om een god

We gaan daarom naar hoofdstuk 32. Drie hoofdstukken — 32, 33 en 34 — bevatten de voornaamste gebeurtenissen die nog in het boek plaatsvinden. Mozes is op de berg en ontvangt deze aanwijzingen voor de tabernakel. Exodus 32, vers 1, zegt:

Toen het volk zag dat het lang duurde voor Mozes van de berg afdaalde, kwam het volk bijeen bij Aäron, en zij zeiden tegen hem: Sta op, maak voor ons goden die vóór ons uit gaan, want die Mozes, de man die ons uit het land Egypte geleid heeft — wij weten niet wat er met hem gebeurd is.

EXODUS 32:1

Mozes bracht veertig dagen door op de berg, verborgen in de wolk. Je moet je herinneren hoe dit er voor deze mensen uitzag. Daar stond die hoge berg en de top ervan werd door zware wolken aan hun zicht onttrokken. Er kwamen donderslagen en bliksemstralen uit en daar was vuur te zien. Mozes was veertig dagen eerder te midden van dat alles verdwenen en was er nooit meer uit tevoorschijn gekomen. Ze konden gemakkelijk denken: „Hoe weten we zelfs maar of hij nog leeft? Als je boven op een berg een bosbrand in loopt, kun je stikken of verbranden. We hebben geen enkel bericht van hem ontvangen. We zouden onze reis naar het Beloofde Land moeten voortzetten. Maar we hebben een soort god nodig. We hebben een vorm van leiding nodig. Waarom maak je geen god voor ons?”

Aäron, die kennelijk óf erg slap was óf ervan overtuigd was dat ze misschien gelijk hadden, zei tegen hen:

En Aäron zei tegen hen: Ruk de gouden ringen die uw vrouwen, uw zonen en uw dochters in hun oren hebben, af, en breng ze bij mij.

EXODUS 32:2

Toen rukte heel het volk de gouden ringen die ze in hun oren hadden, af en zij brachten ze bij Aäron.

EXODUS 32:3

Dit goud behoorde waarschijnlijk tot de dingen die ze van de Egyptenaren hadden gekregen toen ze Egypte verlieten. Als slaven in Egypte hadden ze waarschijnlijk geen kostbaarheden. Toen ze Egypte verlieten, vroegen ze de mensen daarom, zoals we weten, om hun zilver en goud en allerlei dergelijke dingen te geven. Ze droegen allemaal gouden oorbellen en waren daar waarschijnlijk erg trots op, omdat ze in de eeuwen daarvoor geen sieraden of iets anders van waarde hadden gehad. Dus deden ze hun oorbellen af en gaven die aan Aäron. Het volk deed dit:

Hij nam ze van hen aan, hij bewerkte ze met een graveerstift en maakte er een gegoten kalf van. Toen zeiden zij: Dit zijn uw goden, Israël, die u uit het land Egypte geleid hebben.

EXODUS 32:4

Het kalf was gegoten. Het was met andere woorden een gouden voorwerp dat in een mal was gegoten. Maar blijkbaar is er veel afwerkingswerk aan verricht en zijn de details er met een graveerstift in aangebracht. Het was dus een kunstig vervaardigd gouden kalf.

Deze mensen hadden honderden jaren in Egypte doorgebracht, en in Egypte was een koe een van de voornaamste godheden. Apis was de god van allerlei dingen, volgens mij van het vee. Maar de stier was in veel heidense godsdiensten een heel gebruikelijke god, omdat de stier sterk en machtig was. Hij werd vereerd. Stieren trokken ook ploegen en hielpen bij het werk op het land. Daarom waren ze heel nuttig en waardevol, en werden ze vereerd.

3

Het kalf als beeld van de HEERE

In Egypte werd er trouwens niet veel onderscheid gemaakt tussen mensen en dieren. Sommige van hun goden hadden een menselijk lichaam en een dierenkop of een vogelkop. Sommige van hun goden waren gewoon dieren. Het kalf was dus waarschijnlijk een bekend beeld uit Egypte. Of het Apis moest voorstellen of niet, weten we niet. We weten wel dat Aäron het met Yahweh probeerde te verbinden, om te voorkomen dat deze mensen al te ontrouw aan Yahweh zouden worden. Aäron wilde doen alsof het kalf Yahweh voorstelde. Daarom dacht hij waarschijnlijk dat hij iets deed wat niet zo erg was, omdat hij geen andere god koos in plaats van Yahweh.

En toen zeiden ze:

Dit is jullie God, Israël, die jullie uit Egypte heeft bevrijd.

Vers 5:

Toen Aäron dat zag, bouwde hij er een altaar voor, en Aäron kondigde aan: Morgen is er een feest voor de HEERE!

EXODUS 32:5

Dit was dus een duidelijke overtreding, in elk geval van het tweede gebod:

U zult voor uzelf geen beeld maken, geen enkele afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde of in het water onder de aarde is. U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen, want Ik, de HEERE, uw God, ben een na-ijverig God, Die de misdaad van de vaders vergeldt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die Mij haten,

EXODUS 20:4-5

Dat gebod gaf aan dat God niet wilde dat Hijzelf door een beeld werd voorgesteld. Hij had al gezegd:

U zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.

EXODUS 20:3

Dat stond in het eerste gebod. Maar het tweede gebod was:

Maak geen afgodsbeeld.

En dat zou duiden op een beeld dat God Zelf voorstelde. Dit was dus in elk geval een overtreding daarvan. Toch probeerde Aäron het te verbloemen door te zeggen: „Morgen gaan we Yahweh aanbidden bij dit altaar, vóór dit beeld dat Yahweh voorstelt.”

Toen stonden ze de volgende dag vroeg op, brachten brandoffers en brachten vredeoffers. De mensen gingen zitten om te eten en te drinken en stonden op om zich te vermaken. Deze uitspraak:

Zij stonden de volgende dag vroeg op, brachten brandoffers en brachten ook dankoffers. Het volk ging daarna zitten om te eten en te drinken; vervolgens stonden zij op om uitbundig feest te vieren.

EXODUS 32:6

is vaak zo opgevat dat ze een soort orgie hielden. Dat zou bij heidense aanbidding niet zo ongebruikelijk zijn. Bij veel heidense erediensten waren er niet alleen feestmaaltijden, maar ook orgieën. Maar dit hoeft niet noodzakelijk zo te worden opgevat. Misschien stonden ze gewoon op om plezier te maken en niet noodzakelijk om ontucht te bedrijven.

4

Paulus over afgoderij en ontucht

De reden waarom ik dat zeg, is dat Paulus dit vers in 1 Korinthe 10 aanhaalt. Hij somt daar verschillende fouten op die de Israëlieten in de woestijn maakten en waarschuwt de Korintheïers om diezelfde fouten niet te maken. Hij zegt in 1 Korinthe 10, vers 7:

En word geen afgodendienaars zoals sommigen van hen, zoals geschreven staat: Het volk ging zitten om te eten en te drinken en zij stonden op om te feesten.

1 KORINTHE 10:7

Maar dan zegt Paulus in het volgende vers:

En laten wij geen hoererij bedrijven, zoals sommigen van hen hoererij bedreven hebben, en op één dag vielen er drieëntwintigduizend.

1 KORINTHE 10:8

Wanneer hij in vers 8 wil illustreren dat zij seksuele immoraliteit bedreven, kijkt hij naar het voorval met Baäl-Peor, dat we nog niet hebben behandeld. Het staat in het boek Numeri. Het was een tijd waarin de Midianieten en de Moabieten, die blijkbaar gezamenlijk probeerden Israël te vernietigen op advies van Bileam, vrouwen stuurden om de Hebreeuwse mannen te verleiden en hen ertoe te brengen hun valse goden te aanbidden. Daardoor kwam er een plaag over hen. Maar Paulus wil dat wij afgoderij en immoraliteit vermijden. En wanneer hij bij het gedeelte over immoraliteit komt, gebruikt hij het voorval met Baäl-Peor. Hij gebruikt dit voorval niet. Bij het gouden kalf zegt hij eenvoudig dat we geen afgoderij moeten bedrijven zoals zij deden.

De Engelse vertaling waarop dit betoog is gebaseerd, heeft hier de ruimere formulering ‘stonden op om te spelen’. Die woorden kunnen betekenen dat ze opstonden om instrumenten te bespelen, muziek te maken en voor het beeld van het gouden kalf te dansen. De HSV geeft dit weer als ‘stonden zij op om uitbundig feest te

vieren'. We weten niet of ze een orgie hielden, al kan dat wel zo zijn geweest. Want later staat er dat Mozes, toen hij naar beneden kwam, zag dat het volk ongeremd was. Dat is niet bepaald een term die zichzelf verklaart. Het kan betekenen dat ze hun gedrag op geen enkele manier in bedwang hielden.

5

God ziet Israëls afgoderij

Hoe dan ook, ze aanbaden dit gouden kalf. Ze gingen zitten om te eten en te drinken. Dat maakte deel uit van de aanbiddingsceremonie, een rituele maaltijd. En ze stonden op om zich te vermaken, in elk geval om plezier te maken. We weten niet of ze op dat moment een seksuele orgie hielden, of dat ze alleen dansten en uitbundig feestvierden zoals heidense mensen dat doen. En Yahweh zei tegen Mozes:

Toen sprak de HEERE tot Mozes: Ga, daal af, want uw volk, dat u uit het land Egypte hebt geleid, heeft verderfelijk gehandeld.

EXODUS 32:7

Dit is inderdaad grappig, want God wil op dit moment deze mensen niet als Zijn volk erkennen. Hij zegt tegen Mozes dat zij het volk van Mozes zijn, dat Mozes uit Egypte heeft geleid, alsof het Mozes' idee was. Mozes wilde niet eens gaan. Mozes heeft die taak nooit gewild, en nu is hij degene aan wie de verantwoordelijkheid wordt toegeschreven. Maar ik denk dat God het bewust op deze manier zegt om Mozes op de proef te stellen, zoals we zullen zien.

Hij zegt:

Zij zijn al snel afgeweken van de weg die Ik hun geboden had: zij hebben voor zichzelf een gegoten kalf gemaakt, zij buigen zich ervoor neer, offeren eraan en zeggen: Dit zijn uw goden, Israël, die u uit het land Egypte geleid hebben.

EXODUS 32:8

Dus terwijl God boven op de berg met Mozes spreekt, is Hij ook elders en ziet Hij wat daar beneden gebeurt. Mozes wist niet wat daar beneden gaande was. Mozes was zo hoog op de berg dat hij zelfs de muziek en het dansen niet kon horen, hoewel Jozua dat wel kon. Jozua was ongeveer halverwege de berg en hij kon muziek en dansen horen, maar hij kon niet uitmaken wat het was. Hij hoorde alleen maar een rumoer. Hij hoorde alleen maar lawaai. Hij dacht zelfs dat het strijdgewoel was. Hij dacht niet dat er feest werd gevierd. Maar Mozes wist niet dat daar beneden iets gaande was, en God moest tegen hem zeggen:

Ze hebben een gouden kalf gemaakt. Ze zijn het daar beneden aan het aanbidden.

Toen zei Jahweh tegen Mozes:

6

God stelt de motieven van Mozes op de proef

Ook zei de HEERE tegen Mozes: Ik heb dit volk gezien, en zie, het is een halsstarrig volk. Nu dan, laat Mij begaan, zodat Mijn toorn tegen hen ontbrandt en Ik hen vernietig. Dan zal Ik ú tot een groot volk maken.

EXODUS 32:9-10

Hier geloof ik dat God in feite de motieven van Mozes op de proef stelde. Mozes kreeg nu de gelegenheid om voor deze mensen te worden wat Abraham voor hen was: de voorvader van het hele volk. Abraham, Izak en Jakob waren de voorvaders van het hele volk, en zij werden als aartsvaders vereerd. Mozes was slechts één lid van de stam Levi. Wat zijn biologische verwantschap met de rest van Israël betreft, was hij gewoon een van hun broers of neven. Maar hij was niet hun voorvader, hun aartsvader.

Maar God zei: 'Ik wil al deze mensen die het gouden kalf aanbidden vernietigen en uit jou een nieuw volk laten voortkomen, Mozes. Jij zult de nieuwe Abraham zijn. Het nieuwe volk zal uit jou voortkomen. Alle generaties zullen naar jou terugkijken als de voorvader van het volk. Jij zult de grondlegger zijn.'

Mozes was inderdaad de grondlegger van het volk, maar hem werd een ander soort eer aangeboden: de aartsvader te zijn van iedereen in het volk. Mozes had op dat moment twee zonen. We weten niet waar ze waren, wat ze deden of hoe oud ze waren. Maar God stelt voor dat Hij uit die zonen een volk zou kunnen laten voortkomen dat groter zou worden dan Israël.

Die eer werd Mozes aangeboden. Vermoedelijk had hij die kunnen aanvaarden, maar ik denk niet dat God werkelijk wilde dat hij dat deed. Ik denk dat God Zijn belofte zou zijn nagekomen en het gedaan zou hebben als Mozes daarvoor had gekozen. Maar ik denk dat God er in feite blij mee was dat Mozes, zoals blijkt, niet bereid was met die regeling akkoord te gaan.

God zei daar in vers 10 tegen hem:

Laat Me met rust, zodat Mijn woede tegen hen kan losbarsten en Ik hen kan vernietigen.

Nu doet God alsof Hij dat niet kan doen. Zijn toorn kan niet hevig tegen hen ontbranden en Hij kan hen niet verteren, tenzij Mozes Hem dat toestaat, tenzij Mozes Hem met rust laat zodat Hij het kan doen.

Wat is het alternatief? Mozes laat God niet met rust. Mozes doet voorbede voor het volk en laat God niet zomaar Zijn gang gaan door te zeggen: 'Goed, ga Uw gang, God. Roei ze maar uit, en dan zal ik de volgende Abraham zijn.' In plaats daarvan doet Mozes voorbede.

7

Mozes doet voorbede voor Israël

We hebben het verschijnsel van voorbede gezien bij Abraham en God, toen Abraham voorbede deed voor de stad Sodom omdat zijn neef Lot daar was. Abraham stond tussen Sodom en God in. Dat betekent voorbede doen: ertussen gaan staan en pleiten. Dus wanneer christenen voor andere mensen bidden of voorbede doen, is het alsof

God op de ene plaats is en de mensen voor wie wij voorbede doen op een andere plaats zijn. Zij staan niet op goede voet met God, en wij gaan namens hen ertussen staan en pleiten namens hen. We staan er als het ware tussenin.

‘Dus U moet in zekere zin via mij gaan, God. Als U hen gaat uitroeien, moet U mij ook uitroeien.’ In zekere zin plaatst iemand die voorbede doet zichzelf namens iemand anders in de vuurlinie van God.

Abraham deed dat met betrekking tot Sodom, toen hij in het achttiende hoofdstuk van Genesis voorbede deed. En nu zien we dat Mozes hetzelfde voor Israël gaat doen. Mozes pleitte bij de Heere, zijn God, en zei:

Maar Mozes trachtte het aangezicht van de HEERE, zijn God, gunstig te stemmen, en zei: HEERE, waarom zou Uw toorn ontbranden tegen Uw volk, dat U met grote kracht en sterke hand uit het land Egypte geleid hebt?

EXODUS 32:11

Let op het contrast met vers 7. Dit is belangrijk, want toen God tegen Mozes zei: ‘Dit zijn jouw mensen, die jij uit het land Egypte hebt geleid’, gaf Hij Mozes misschien de gelegenheid om te overwegen dat hij degene was die hiervoor de eer kreeg. Hij is de held. Hij is de grote leider. Dit zijn de mensen van Mozes. Dit zijn de mensen van wie Mozes de grote leider is, en Mozes heeft hen bevrijd. God sprak op die manier, en Mozes had dat kunnen aannemen. Maar hij nam het niet aan. Hij wilde er zeker van zijn dat God wist dat hij die eer niet voor zichzelf wilde. Dit zijn Gods mensen. God is Degene Die hen uit het land Egypte heeft geleid. God is Degene Die Zich aan hen heeft verbonden. Mozes is slechts een dienaar die erbij staat en buiten zijn eigen schuld in moeilijkheden raakt, omdat God hem voor die positie had uitgekozen.

Maar hij zegt:

Maar Mozes trachtte het aangezicht van de HEERE, zijn God, gunstig te stemmen, en zei: HEERE, waarom zou Uw toorn ontbranden tegen Uw volk, dat U met grote kracht en sterke hand uit het land Egypte geleid hebt? Waarom zouden de Egyptenaren zeggen: Met kwade bedoelingen heeft Hij hen uitgeleid, om hen in de bergen te doden en hen van de aardbodem te vernietigen? Laat Uw brandende toorn varen, en heb berouw over het kwaad voor Uw volk.

EXODUS 32:11-12

Mozes is hierin misschien realistisch. Als God hen daar allemaal had weggevaagd en het nieuws Egypte had bereikt, zouden de Egyptenaren zeggen: ‘Die God van Israël is verraderlijk. Hij doet alsof Hij aan hun kant staat en bevrijdt hen uit Egypte, maar Hij leidt hen alleen maar naar een hinderlaag, waar Hij hen allemaal afslacht in de woestijn.’ Mozes zegt dat de Egyptenaren verkeerd zullen begrijpen Wie U bent.

8

Mozes pleit voor Gods eer en beloften

Dit is in feite een beroep op Gods reputatie, op Gods heerlijkheid. Het is interessant, want wanneer God tegen Mozes zegt:

Ik zal uit jou een groot volk laten voortkomen.

doet Hij als het ware een beroep op de ijdelheid van Mozes, als Mozes tenminste toehapt. Maar Mozes denkt niet aan zijn eigen eer. Hij denkt aan Gods eer. God, wat zullen de mensen over U zeggen? Wat zal dit met Uw reputatie doen?

Dat is kennelijk de oprechte bezorgdheid van Mozes. Het is niet alleen zo dat Mozes een geslepen onderhandelaar is en hier op de een of andere manier een beroep kan doen op Gods ijdelheid. God zou zijn gebed niet verhooren als Hij wist dat Mozes niet

oprecht was. Mozes is niet werkelijk bezorgd om zijn eigen eer, maar om Gods eer. Hij wil niet dat de Egyptenaren slecht over Jahweh kunnen denken.

De woorden ‘heb berouw’ kunnen hier ook worden weergegeven als ‘bekeer U’. Het Engelse woord is ‘repent’, maar overal in de New King James gebruiken ze ‘relent’ wanneer er sprake van is dat God Zich bekeert. ‘Repent’ betekent dat je van gedachten verandert of je omkeert, en Mozes spoort God ertoe aan dat te doen. In de King James staat inderdaad ‘repent’. Maar omdat het woord ‘repent’ wordt geassocieerd met bekering van zonde, proberen moderne vertalers vaak een andere vertaling te vinden dan ‘repent’. Mozes roept God op Zich te bekeren, dat wil zeggen, eenvoudigweg van gedachten te veranderen over het kwaad dat Hij van plan is te doen.

Hij zegt:

Waarom zouden de Egyptenaren zeggen: Met kwade bedoelingen heeft Hij hen uitgeleid, om hen in de bergen te doden en hen van de aardbodem te vernietigen? Laat Uw brandende toorn varen, en heb berouw over het kwaad voor Uw volk. Denk aan Abraham, aan Izak en aan Israël, Uw dienaren, aan wie U bij Uzelf hebt gezworen en tot hen gesproken hebt: Ik zal uw nageslacht talrijk maken als de sterren aan de hemel, en dit hele land waarover Ik gesproken heb, zal Ik aan uw nageslacht geven, zodat zij het voor eeuwig in erfbezit nemen.

EXODUS 32:12-13

Dus de Heere bekeerde Zich — of zag ervan af, zoals er in de New King James staat — van het kwaad waarvan Hij had gezegd dat Hij het Zijn volk zou aandoen.

9

Verandert God van gedachten?

Dit gebed van Mozes is werkelijk iets om aandachtig te bekijken, want het is een krachtig gebed dat verhoord wordt. God was boos. God stond op het punt een heel volk weg te vagen. Dat is heel veel boosheid. En toch kon Mozes God door zijn gebed hiervan afbrengen en God ervan doen afzien.

Sommige mensen zeggen: ‘Veranderde God dan van gedachten? Wist God niet dat Hij van gedachten zou veranderen toen Hij zei:

Nu dan, laat Mij begaan, zodat Mijn toorn tegen hen ontbrandt en Ik hen vernietig. Dan zal Ik ú tot een groot volk maken.

EXODUS 32:10

Vergiste God Zich? Wist Hij niet dat Mozes dit allemaal zou gaan doen?’ Die kwestie hoeft eigenlijk helemaal niet aan de orde te komen.

Er zijn mensen die geloven dat God de dingen ervaart terwijl ze plaatsvinden en niet noodzakelijkerwijs weet wat wij vervolgens zullen doen. Hij past eenvoudigweg Zijn plan of Zijn reacties aan aan wat wij kiezen. Die opvatting wordt open-theïsme genoemd. Er is ook de opvatting dat God natuurlijk wel weet wat wij zullen doen voordat wij het doen, maar Zich niettemin in Zijn antropomorfe omgang met ons aanpast. In Zijn communicatie met de mens neemt Hij een mensachtige vorm aan en handelt Hij alsof Hij bepaalde dingen niet weet.

We weten dat God dat soms doet, want Hij zei tegen Adam:

Waar ben je?

toen Adam zich tussen de struiken verborg, alsof God het niet wist. Hij zei tegen Kaïn:

Waar is je broer?

alsof God het niet wist. Hij zei:

Ik zal nu afdalen en zien of zij werkelijk alles gedaan hebben zoals de roep luidt die over haar tot Mij gekomen is. En zo niet, Ik zal het weten.

GENESIS 18:21

alsof Hij het niet wist. Toen Abraham Izak op het altaar offerde, zei Hij tegen hem:

Toen zei Hij: Steek uw hand niet uit naar de jongen en doe hem niets, want nu weet Ik dat u godvrezend bent en uw zoon, uw enige, Mij niet onthouden hebt.

GENESIS 22:12

alsof God dat niet wist.

Wanneer God met de mens omgaat en voor de communicatie afdaalt naar het niveau van de mens, spreekt Hij vaak alsof Hij bepaalde dingen niet weet. Het is mogelijk dat God natuurlijk wist dat Mozes op deze manier voorbede zou doen, en toch handelde alsof Hij het niet wist. Hij deed alsof Hij die mensen zonder meer zou wegvagen en wachtte vervolgens gewoon af of Mozes voor Hem zou gaan staan of opzij zou stappen. Wanneer God zegt:

Nu dan, laat Mij begaan, zodat Mijn toorn tegen hen ontbrandt en Ik hen vernietig. Dan zal Ik ú tot een groot volk maken.

EXODUS 32:10

zegt God: 'Stap opzij, ga aan de kant.' Nu is dat een gebod van God, maar Mozes aanvaardde dat gebod van God niet. Mozes ging niet uit de weg. Mozes ging tussen Hem en Israël in staan en deed voorbede voor hen. Dat is kennelijk wat God werkelijk wilde dat hij deed. Als Mozes dat niet had gedaan, zou God Israël waarschijnlijk hebben weggevaagd en precies hebben gedaan wat Hij had gezegd: van Mozes een groot volk maken. Maar Mozes toonde zijn bescheidenheid, zijn nederigheid, zijn

gebrek aan bezorgdheid om zijn eigen reputatie en zijn eigen eer, en zijn bezorgdheid om Gods eer. Dit is het soort gebed dat voor God van betekenis was: een gebed waarin de bidder bezorgd is om Zijn eer.

10

Godgericht gebed in Handelingen 4

We zien een soortgelijk, zeer krachtig gebed in het boek Handelingen, in hoofdstuk 4. Ik wil graag dat je in dit gebed op hetzelfde let als in dit gebed van Mozes, namelijk hoe vaak de mensen die bidden 'U' en 'Uw' tegen God zeggen.

In Handelingen 4 waren Petrus en Johannes gearresteerd, geslagen en vrijgelaten. Hun was bevolen niet meer in de Naam van Jezus te spreken, op straffe van de dood. Natuurlijk waren ze daar niet in het minst door geïntimideerd, of als ze dat wel waren, negeerden ze het. In vers 23 van Handelingen 4 staat:

En nadat zij losgelaten waren, gingen zij naar hun eigen mensen en berichtten alles wat de overpriesters en de oudsten tegen hen gezegd hadden.

HANDELINGEN 4:23

En hier hebben we een gebed dat de gemeente bad toen haar belangrijkste leiders, Petrus en Johannes, met de dood werden bedreigd.

Denk daar eens over na. Stel dat de voorganger van een van onze grote gemeenten, Billy Graham of een andere evangelische leider, door de overheid werd bedreigd: als hij niet ophield met het verkondigen van het evangelie, zouden ze hem doden. En stel dat hij zijn gemeente heel duidelijk maakte: 'Ik ga niet ophouden.' Wat zou dat betekenen? Het zou betekenen dat hij zou sterven. Dus zou de gemeente worden opgeroepen om te bidden. Wat zouden we bidden? We zouden bidden: 'Heere, bescherm alstublieft onze voorganger. Zorg er alstublieft voor dat deze vervolging ophoudt. Geef ons alstublieft de vrijheid om het evangelie te verkondigen zonder lastiggevallen te worden. Help ons alstublieft,' want zo bidden we altijd. We bidden altijd over onszelf.

Kijk hoe zij baden en merk op hoe vaak ze over Gods belangen spraken. Ze zeiden:

En toen zij dat gehoord hadden, verhieven zij eensgezind hun stem tot God en zeiden: Heere! U bent de God Die de hemel en de aarde en de zee gemaakt hebt, en alle dingen die erin zijn, en Die bij monde van David, Uw knecht, gezegd hebt: Waarom woeden de heidenvolken en bedenken de volken wat inhoudsloos is? De koningen van de aarde stellen zich op en de vorsten spannen samen tegen de Heere en tegen Zijn Gezalfde. Want, in waarheid, tegen Uw heilig Kind Jezus, Die U gezalfd hebt, zijn Herodes en Pontius Pilatus samen met de heidenen en de volken van Israël bijeengekomen, om alles te doen wat Uw hand en Uw raadsbesluit van tevoren bepaald had dat er gebeuren zou. Nu dan, Heere, sla acht op hun bedreigingen en geef Uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid Uw Woord te spreken, doordat U Uw hand uitstrekt tot genezing en er tekenen en wonderen gebeuren door de Naam van Uw heilig Kind Jezus.

HANDELINGEN 4:24-30

Het gaat allemaal over God. Ja, ze vragen God iets voor hen te doen. Ze vragen niet of Hij hen tegen vervolging wil beschermen, maar of Hij hun vrijmoedigheid wil geven, zodat ze zich door deze bedreigingen niet laten intimideren. Maar zelfs wanneer ze over zichzelf spreken, zeggen ze: 'Uw dienaren.' Het gaat nooit over ons. Het gaat altijd over God. Dit is Uw plan. Onze zorgen over onszelf zijn er alleen omdat wij Uw dienaren zijn, en wat er met Uw dienaren gebeurt, is Uw zorg. Uw Dienaar Jezus, Uw dienaren, Uw Woord, Uw hand, Uw profetie. De gebeden waren op God gericht, niet op ons.

Merk op dat er in vers 31 staat:

En toen zij gebeden hadden, werd de plaats waar zij bijeenwaren, bewogen. En zij werden allen vervuld met de Heilige Geest en spraken het Woord van God met vrijmoedigheid.

HANDELINGEN 4:31

Hun gebed om vrijmoedigheid werd verhoord. Ze baden niet om bescherming, maar ook die kregen ze. Petrus en Johannes werden niet gedood. Maar het interessante is dat hun gebed krachtig was. De hele plaats werd bewogen en na dit gebed werden ze allemaal vervuld met de Heilige Geest. Waarom? Omdat het een gebed was waarin God centraal stond.

11

De kracht van Mozes' gebed

Kijk nu opnieuw naar het gebed van Mozes en merk op hoe vaak hij naar God verwijst, niet naar zichzelf en niet naar Israël, maar naar God Zelf. Daar, in Exodus 32:11, staat:

Maar Mozes trachtte het aangezicht van de HEERE, zijn God, gunstig te stemmen, en zei: HEERE, waarom zou Uw toorn ontbranden tegen Uw volk, dat U met grote kracht en sterke hand uit het land Egypte geleid hebt?

EXODUS 32:11

enzovoort.

We zien dus dat Mozes een beroep op God doet op grond van Gods eigen eer en Gods eigen belangen. Zo wordt ook ons geleerd te bidden:

Laat Uw koninkrijk komen en Uw wil gebeuren.

Dit is wat gebed is. Het zijn mensen die God vragen om voor Zijn eigen belangen te zorgen. Mozes maakt zich zorgen om Gods reputatie. Ten eerste: wat zullen de Egyptenaren over U zeggen? Ten tweede: U hebt een belofte gedaan, en Uw reputatie en Uw integriteit staan hier op het spel. In zekere zin was dat eigenlijk niet zo. Als God inderdaad alle Israëlieten had uitgeroeid en uit Mozes een groot volk had gemaakt, dan stamde Mozes ook af van Abraham, Izak en Jakob. Dus zou in dat volk ook het nageslacht van Abraham, Izak en Jakob zijn. God kon Zijn beloften aan Abraham, Izak en Jakob nog steeds vervullen door via Mozes, die van hen afstamde, een groot volk voort te brengen. Het zou de groei van het volk alleen enkele honderden jaren terugzetten, maar God was bereid dat te doen. Maar Mozes zegt: 'Denk aan Abraham, Izak en Jakob, en denk aan deze mensen hier. Zij stammen van hen af, en U hebt gezworen dat U deze mensen Uw land zou geven.'

12

Mozes daalt af met de stenen tafelen

Dit gebed behaagde God blijkbaar en maakte indruk op Hem. Daarom zag de Heere af van het kwaad waarvan Hij had gezegd dat Hij het Zijn volk zou aandoen. Hoewel Mozes Gods toorn tegen het volk tot bedaren had gebracht, moest nu rekening worden gehouden met de toorn van Mozes tegen het volk. Want Mozes had zich voor hen in de waagschaal gesteld, maar hij zou boos op hen zijn vanwege hun eigen geloofsafval en ontrouw.

In vers 15 staat:

En Mozes keerde zich om en daalde de berg af, met de twee tafelen van de getuigenis in zijn hand. Deze tafelen waren aan beide kanten beschreven; ze waren aan de ene en aan de andere kant beschreven. Die tafelen waren Gods eigen werk; ook was het schrift Gods eigen schrift, in de tafelen gegraveerd.

EXODUS 32:15-16

In dit geval had God de stenen platen blijkbaar daadwerkelijk Zelf uit de steen gehouwen en er met Zijn eigen hand op geschreven. Deze platen zouden worden gebroken. Daarna zou Mozes zelf de volgende twee stenen platen uit de steen houwen, hoewel God ook daarop zou schrijven.

13

Jozua als nederige en trouwe dienaar

Toen hij de berg afdaalde, kwam hij Jozua tegen. Die was blijkbaar gedurende de zes weken dat Mozes daarboven was ook op de berg geweest, maar halverwege. Hij mocht niet omhooggaan, de wolk in. Maar Jozua blijkt een opmerkelijk persoon te zijn. We zijn hem hiervoor in dit verhaal maar één keer tegengekomen. Dat was in hoofdstuk 17, toen de Amalekieten Israël aanvielen nadat het uit Egypte was gekomen, en Jozua werd aangesteld om de legers aan te voeren. Mozes, Aäron en Hur gingen de berg op, Mozes hield zijn hand omhoog, en Jozua was bij die gelegenheid de leider van de legers.

Gedurende de rest van Mozes' leven zien we dat Jozua de persoonlijke dienaar van Mozes is, of wat wij zijn adjudant zouden kunnen noemen. Wanneer Mozes op de berg is, zit Jozua daar halverwege de berg te wachten tot Mozes naar beneden komt. Hij heeft niet eens iets goeds te lezen of zo. Hij zit daar gewoon zes weken lang geduldig te wachten op de volgende opdracht. Nu is zijn opdracht om samen met Mozes de berg af te dalen.

Later zullen we zien dat Mozes een tent opzet. Niet de tabernakel, maar een eerdere tent, die hij de tent van ontmoeting noemde. Die werd buiten het kamp neergezet, en Mozes ging daar overdag naartoe om God te ontmoeten. Mozes ging dan weg en keerde terug naar het kamp, maar Jozua bleef bij de tent van ontmoeting, blijkbaar als een soort bewaker van die plek. Niet dat God een bewaker nodig had, want de wolkkolom was daar ook. Maar Jozua was eenvoudigweg iemand die zijn eigen taak zo opvatte dat hij beschikbaar moest zijn en moest blijven waar hij was totdat hij de volgende opdracht kreeg.

Als Mozes wilde dat hij op de berg bleef zitten totdat Mozes naar beneden kwam, dan deed hij dat. Als hij wilde dat Jozua bij de ingang van de tent van ontmoeting bleef overnachten, zelfs wanneer Mozes naar huis was gegaan om te slapen, dan deed Jozua dat. Hij was als een trouwe soldaat en een nederige dienaar. Uiteindelijk werd hij natuurlijk de opvolger van Mozes. Want later, in het boek Numeri, zegt God tegen Mozes:

Toen zei de HEERE tegen Mozes: Neem Jozua bij u, de zoon van Nun, een man in wie de Geest is, en leg uw hand op hem. Plaats hem voor de priester Eleazar en voor heel de gemeenschap, en draag voor hun ogen het bevel aan hem over. Leg een deel van uw waardigheid op hem. Dan zal heel de gemeenschap van de Israëlieten naar hem luisteren.

NUMERI 27:18-20

Jozua wordt dan dus de leider. Maar je ziet dat hij als een nederige dienaar begint.

Zo werd Elisa ook de opvolger van Elia. Hij was een dienaar. De Bijbel zegt:

Josafat zei: Is hier geen profeet van de HEERE, door wie wij de HEERE kunnen raadplegen? Toen antwoordde een van de dienaren van de koning van Israël en zei: Hier is Elisa, de zoon van Safat, die water op de handen van Elia goot.

2 KONINGEN 3:11

Hij waste zijn handen en voeten. Hij was een nederige dienaar van de profeet. Toen de profeet vervolgens werd opgenomen, legde God een dubbel deel van Zijn Geest op Elisa, en werd hij de opvolger. De man die God tot grote eer verheft, is dus vaak degene die absoluut niets heeft gedaan om zichzelf eer te bezorgen, maar zichzelf eenvoudigweg tot dienaar heeft gemaakt. Zo iemand was Jozua.

14

Mozes breekt de tafelen en vernietigt het kalf

Hier hebben we dus Jozua. Mozes komt hem tegen terwijl hij de berg afdaalt. In vers 17 staat:

Jozua hoorde het rumoer van het volk met zijn gejuich en zei tegen Mozes: Er is oorlogsgeschreeuw in het kamp.

EXODUS 32:17

Hij nam gewoon aan dat het geschreeuw en het lawaai betekenden dat ze werden aangevallen. Misschien waren de Amalekieten teruggekomen, of anderen.

Maar Mozes zei:

Maar die zei: Het is niet het geluid van overwinningsgeschreeuw; het is ook niet het geluid van het jammeren bij een nederlaag. Een geluid van beurtzang hoor ik.

EXODUS 32:18

Dit zijn niet de geluiden van oorlog. Het is het geluid van een feest.

En het gebeurde, toen hij in de nabijheid van het kamp kwam en het kalf en de reidansen zag, dat Mozes in woede ontstak. Hij wierp de tafelen uit zijn handen en sloeg ze onder aan de berg in stukken.

EXODUS 32:19

Er wordt niet uitgelegd of dit alleen maar een uitbarsting van woede van Mozes was. Misschien verloor hij zijn zelfbeheersing en gooide hij de platen neer, en dacht hij daarna: 'O, ze zijn gebroken. Ik had voorzichtiger moeten zijn.' Of misschien deed hij dit als een symbolische handeling: deze mensen hadden het verbond gebroken; ze hadden de geboden gebroken. Door de platen te breken geeft Mozes een zichtbare

boodschap van wat er is gebeurd. Ze hebben in wezen het verbond gebroken. Daarom breekt hij de wet, en breekt hij de stenen platen van de wet, om uit te beelden dat zij die hadden gebroken. Dat punt wordt nooit zo naar voren gebracht of uitgelegd, maar het kan zijn dat hij er bewust voor koos deze platen te breken.

Vers 20 zegt:

En hij nam het kalf dat zij gemaakt hadden, verbrandde het in het vuur, vermaalde het totdat het tot stof verpulverd was, strooide dat uit op het wateroppervlak en liet het de Israëlieten drinken.

EXODUS 32:20

Dus hij smolt het om, en toen het eenmaal was afgekoeld en gestold, maalde hij het tot poeder. Hij strooide het op het water en liet de kinderen van Israël het drinken. Deze handeling wordt nergens uitgelegd, hoewel er aan het einde van dit hoofdstuk, in vers 35, staat:

Zo trof de HEERE het volk, omdat zij dat kalf gemaakt hadden dat Aäron gemaakt had.

EXODUS 32:35

Dus ze dronken dit water waarop het goudstof lag, en later in het hoofdstuk wordt vermeld dat de HEERE het volk met een plaag trof. De tekst zegt niet uitdrukkelijk dat de plaag door het drinken werd veroorzaakt. De Engelse vertaling waarop dit betoog is gebaseerd, laat door haar ruimere formulering meer ruimte voor die mogelijke samenhang dan de HSV, die zegt dat de HEERE hen trof omdat zij het kalf gemaakt hadden.

15

De beproeving van jaloezie in Numeri 5

Maar als je Numeri hoofdstuk 5 bekijkt, zie je dat er een heel vreemde wet bestond die je de beproeving van jaloezie zou kunnen noemen. Die staat in Numeri hoofdstuk 5, te beginnen bij vers 11:

De HEERE sprak tot Mozes: Spreek tot de Israëlieten en zeg tegen hen: Stel dat iemands vrouw afgeweken is en zij trouwbreuk tegen haar man gepleegd heeft,

NUMERI 5:11-12

—zoals Israël op dit moment natuurlijk tegenover God deed—

dat een andere man met haar geslapen heeft en er een zaadlozing plaatsgehad heeft, maar dat het voor de ogen van haar man verborgen bleef. Zij wist het feit dat zij zich verontreinigde, geheim te houden en er was geen getuige tegen haar; ook was zij niet betrapt. Als er echter een geest van achterdocht over haar man gekomen is, zodat hij achterdochtig geworden is tegenover zijn vrouw terwijl zij zich verontreinigd heeft, óf als er een geest van achterdocht over hem gekomen is, zodat hij achterdochtig geworden is tegenover zijn vrouw terwijl zij zich niet verontreinigd heeft, dan moet de man zijn vrouw bij de priester brengen en haar offergave voor haar meebrengen: een tiende efa gerstemeel. Hij mag er geen olie op gieten en er geen wierook op leggen, want het is een graanoffer voor achterdocht, een graanoffer van gedachtenis, dat herinnert aan de ongerechtigheid.

NUMERI 5:13-15

Vervolgens moest de priester haar voor de HEERE plaatsen, heilig water in een aarden pot doen en daar wat stof van de vloer van de tabernakel aan toevoegen. Daarna moest hij de vrouw voor de HEERE stellen, haar hoofdhaar losmaken en haar het graanoffer ter herinnering in handen geven, enzovoort.

In vers 19:

En de priester moet haar laten zweren, en tegen de vrouw zeggen: Als niemand met u geslapen heeft, en als u, terwijl u uw man toebehoorde, niet bent afgeweken in onreinheid, wees dan vrij van dit bittere water dat de vervloeking meebrengt! Maar u, indien u, terwijl u uw man toebehoorde, bent afgeweken, en indien u uzelf hebt verontreinigd en een andere man met u de geslachtsdaad verricht heeft, en niet uw eigen man, dan moet de priester de vrouw met de eed van de vervloeking laten zweren. De priester moet tegen de vrouw zeggen: De HEERE zal u tot een vervloeking en tot een verwensing stellen, te midden van uw volk, doordat de HEERE uw heup doet invallen en uw buik doet opzwellen. Dit water, dat de vervloeking meebrengt, zal in uw binnenste komen en uw buik doen opzwellen, en uw heup doen invallen. En de vrouw zal zeggen: Amen, amen! Daarna moet de priester deze vervloeking op een briefje schrijven, en hij moet het in het bittere water uitwissen.

NUMERI 5:19-23

dan moet de priester de vrouw onder de eed van de vloek stellen, en hij moet tegen de vrouw zeggen:

Jahweh zal ervoor zorgen dat je naam onder je volk als vloek en verwensing wordt gebruikt, wanneer Jahweh je dij laat wegrotten en je buik laat opzwellen. Laat dit water dat de vloek veroorzaakt je maag binnengaan en je buik laten opzwellen en je dij

laten weggroten. En de vrouw moet zeggen: Amen, amen. Zo zal het zijn. Daarna moet de priester deze vervloekingen in een boek opschrijven, enzovoort.

Dan moet hij de vrouw in vers 24 laten drinken van

En hij moet de vrouw dat bittere water dat de vervloeking meebrengt, laten drinken, zodat het water, dat de vervloeking meebrengt, in haar komt en tot bitterheid wordt.

NUMERI 5:24

Vervolgens staat er natuurlijk verder dat er niets zal gebeuren als ze onschuldig is. Als ze schuldig is, zal haar dij weggroten en haar buik opzwellen.

16

Schuld onthuld door Gods ingrijpen

Dit is inderdaad een heel vreemde wet, maar het doel ervan is het volgende. De wet die zegt dat een overspeler en een overspeelster ter dood gebracht moeten worden, zou in de meeste gevallen moeilijk te handhaven zijn, omdat overspel meestal in het geheim, in de privésfeer, wordt gepleegd. Wanneer het gebeurt, zijn er doorgaans geen getuigen. Het komt maar heel zelden voor dat mensen op heterdaad worden betrapt. Toch is het volgens God belangrijk dat dit bestraft wordt.

Daarom geldt het volgende: als een geest van jaloezie, zoals Hij het noemt, over een man komt, kan dat gebeuren ongeacht of zij schuldig is of niet. Alleen omdat er een geest van jaloezie over een man komt, betekent dat niet dat ze schuldig is. Misschien is ze niet schuldig. Hij is om de een of andere reden gewoon jaloers. Hij verdenkt haar van ontrouw. Er is een manier waarop haar onschuld kan worden aangetoond. Ze kan naar de tempel gaan, en dan voeren ze dit ritueel uit. Als er niets gebeurt wanneer ze dat water drinkt, heeft hij geen enkele grond meer om haar te verdenken. Als ze onschuldig is, zou ze dit moeten verwelkomen. Ze zou blij moeten zijn dat haar onschuld hiermee wordt aangetoond.

Aan de andere kant, als ze schuldig is en er behalve God geen getuigen waren, zal God haar schuld bekendmaken. Hij doet dat door deze vreemde zwelling van de buik en het wegrotten van de dij te veroorzaken wanneer ze dit water drinkt. Nu zijn er enkele sceptische mensen die geloven dat dit lijkt op de manier waarop heksen naar verluidt werden behandeld tijdens de heksenprocessen van Salem: bind een anker om haar enkel en gooi haar in het water. Als ze blijft drijven, is ze onschuldig; anders is ze een heks. Als dat ooit echt gedaan werd, is het duidelijk dwaas, omdat men ervan uitgaat dat ze schuldig is en niets anders dan een wonder kan aantonen dat ze onschuldig is. Dat is niet wat hier het geval is.

Sommige mensen zeggen dat er iets in de grond zat. Toen ze stof van de vloer van de tabernakel in het water deden en zij het opdronk, kwamen deze micro-organismen bij haar binnen en maakten ze haar ziek. Er zou een wonder van God nodig zijn om te voorkomen dat zij ziek werd. Ze zal er dus uiteindelijk schuldig uitzien, tenzij God door een wonder voorkomt dat dit gebeurt. Dat vind ik een belachelijke suggestie. In de eerste plaats ken ik geen enkele specifieke aandoening die de dij doet wegteren en de buik doet opzwellen. Als zo'n aandoening bestaat, zou niemand kunnen garanderen dat juist die microbe aanwezig was in de grond waarop de tabernakel was gebouwd. Als die daar aanwezig was, zouden alle kinderen van Israël de ziekte krijgen, want kleine kinderen stoppen altijd aarde in hun mond en eten die op. Je kunt aarde in je mond stoppen. Die zal niet erg lekker smaken, maar daardoor zal je buik niet opzwellen en je dij niet wegteren. Over het algemeen veroorzaakt het eten van aarde deze symptomen niet.

Als men inderdaad wist dat er in het woestijnzand daar iets zat wat dat veroorzaakte, dan zou dit voortdurend bij mensen zijn gebeurd vanwege hun onhygiënische omstandigheden. Die microbe zou voortdurend in hun voedsel zitten. Kinderen zouden deze kwaal onophoudelijk krijgen, omdat de microbe in de grond zat. Bovendien, als zoiets algemeen in de grond voorkwam, zou het juist minder waarschijnlijk aanwezig zijn in de grond van de vloer van de tabernakel. Daar liepen alleen mensen die eerst hun voeten hadden gewassen. Het was een beschermd gebied, terwijl je zou denken dat grond van buiten sterker verontreinigd was.

Het lijkt mij duidelijk dat het opzwellen van de buik en het wegteren van de dij een wonderbaarlijk ingrijpen van God is, waarschijnlijk met een symbolische betekenis. Bij overspel wordt de dij van een vrouw onvermijdelijk aangeraakt door de dij van de man met wie zij overspel heeft gepleegd. Haar buik houdt verband met de voortplanting, waarvoor seks bedoeld is. Haar baarmoeder zou door dit ritueel blijkbaar nadelig worden aangetast, ontstoken raken of zoiets. We zullen daar een andere keer meer over zeggen. Maar het punt is dat het nogal sterk lijkt op wat Mozes deed toen hij het kalf, dat de zonde van het volk vertegenwoordigde, vermaalde, het stof in het water deed en hen dat liet drinken.

Interessant genoeg pleegden zij geestelijk overspel. God was na-ijverig om hen. In zekere zin was wat Mozes deed bijna een voorloper van dit ritueel van jaloezie, of was het er daadwerkelijk een voorloper van. Het was niet precies hetzelfde ritueel, maar het vertoonde er wel overeenkomst mee. In vers 35 van Exodus 32 lezen we dat de Heere het volk met een plaag trof. Dat kan verband hebben gehouden met het feit dat zij dat water hadden gedronken waarin het stof van het kalf zat. Die twee gebeurtenissen lijken mij sterk op elkaar.

17

Aäron verbergt zijn eigen schuld

Mozes confronteerde Aäron, zoals je zou verwachten, meteen. In Exodus 32:21 zei Mozes tegen Aäron:

En Mozes zei tegen Aäron: Wat heeft dit volk je gedaan, dat je zo'n grote zonde over hen gebracht hebt?

EXODUS 32:21

Aäron zei:

Toen zei Aäron: Laat mijn heer niet in woede ontsteken. Ú kent dit volk, dat het in het kwaad verstrikt zit. Zij zeiden namelijk tegen mij: Maak voor ons goden die vóór ons uit gaan, want die Mozes, de man die ons uit het land Egypte heeft geleid — wij weten niet wat er met hem gebeurd is. Toen zei ik tegen hen: Wie goud heeft, moet dat afrukken en aan mij geven. En ik gooide het in het vuur en dit kalf kwam eruit tevoorschijn.

EXODUS 32:22-24

Tot zover vertelt hij de waarheid. Alles tot dat punt is precies wat ons in het verhaal is verteld. Hij is volkomen eerlijk, tot aan dit gedeelte:

Ik gooide het in het vuur en toen kwam dit kalf eruit.

Met andere woorden, zijn grootste schuld was dat hij het kalf daadwerkelijk had vormgegeven. In vers 4 wordt ons verteld dat hij het goud uit hun hand aannam, het met een graveerstift vormgaf en er een gegoten kalf van maakte. Hij gooide niet alleen het goud in het vuur, waarna er een kalf uitkwam. Hij heeft het gemaakt. Maar dat is het gedeelte dat hij niet over zijn lippen kan krijgen. Aanvankelijk gaat het goed en zegt hij: ‘Dit is er gebeurd. Zij zeiden dit, ik zei dat, en toen gebeurde dit.’ Maar dan komt hij bij het gedeelte waarin zijn eigen schuld het duidelijkst is, en hij kan zichzelf er niet toe brengen dat te bekennen. Dus zegt hij: ‘Ik deed het in het vuur, en daar kwam dit kalf uit voort.’ Het gebeurde gewoon min of meer vanzelf.

18

De Levieten kiezen de kant van de HEERE

Toen Mozes nu zag dat het volk onbeteugeld was, want Aäron had hen niet in bedwang gehouden, tot hun schande onder hun vijanden, ging Mozes bij de ingang van het kamp staan en zei:

ging Mozes bij de ingang van het kamp staan en zei: Wie bij de HEERE hoort, moet bij mij komen. Toen verzamelden al de Levieten zich bij hem.

EXODUS 32:26

En alle zonen van Levi verzamelden zich bij hem. Nu kan het zijn... De Levieten kunnen als stam over het algemeen trouwer zijn geweest. Bij deze gelegenheid gedroegen zij zich in elk geval zo, en misschien waren ze dat ook. Het kan zijn dat de Levieten minder betrokken waren bij deze aanbidding van het kalf, al is ons dat eerder niet verteld. Of misschien waren ze er wel bij betrokken, maar werden ze in hun geweten getroffen en bekeerden ze zich. De anderen waren immers nog steeds onbeteugeld en gingen zelfs in het bijzijn van Mozes door.

Hoe dan ook, de Levieten gingen naar Mozes toe toen hij zei:

Wie staat er aan de kant van Jahweh? Kom hierheen.

Hij trekt een streep in het zand en zegt: 'We hebben twee goden. Je zult trouw zijn aan de ene of aan de andere. Hier heb je dit kalf en daar heb je Yahweh. Ik sta aan de kant van Yahweh. Wie staat hier bij mij?' De Levieten komen naar hem toe, mogelijk omdat Mozes een Leviet was, mogelijk vanwege de familiebanden, maar waarschijnlijk niet uitsluitend daarom. Het kan zijn dat die familiebanden hen ontvankelijker maakten voor de invloed van Mozes, maar zelf voelden zij zich werkelijk tot God aangetrokken, ook al kan Mozes hen, om welke reden dan ook, in die richting hebben beïnvloed.

God beloonde hen hier later voor en vertrouwde hun het priesterschap toe. En Hij zei dat Hij dat vanwege deze gebeurtenis deed. De Levieten verzamelden zich bij Mozes en hij zei tegen hen:

Hij zei tegen hen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Ieder moet zijn zwaard aan zijn heup doen, het kamp van poort tot poort door gaan, en ieder moet zijn broeder doden, ieder zijn vriend en ieder zijn naaste.

EXODUS 32:27

De zonen van Levi handelden dus overeenkomstig het woord van Mozes, en die dag vielen er ongeveer drieduizend mannen van het volk. Toen zei Mozes:

Toen zei Mozes: U moet zich vandaag aan de HEERE wijden, ja, ieder moet zich tegen zijn zoon en tegen zijn broeder keren, opdat Hij vandaag Zijn zegen over u zal geven.

EXODUS 32:29

19

De doodstraf voor verbondsbreuk

Dit klinkt ons behoorlijk bloederig in de oren: deze mannen trokken eropuit en doodden zelfs hun zonen en hun broers. Maar dat is precies de voorgeschreven straf voor afgoderij. Afgoderij was overspel tegen het verbond dat Israël met God had gesloten. Zelfs overspel van een vrouw tegen haar man werd met de dood bestraft. Hoeveel te meer overspel tegen God? Deze mensen waren hiervoor gewaarschuwd, en op het plegen van afgodische aanbidding door Israël kwam de doodstraf te staan.

Ze gingen niet alle afgodendienaars in andere landen uitroeien, want de mensen in die andere landen hadden geen relatie met God. Ze hadden geen verbond met God. Een man kan van zijn vrouw scheiden, of kon in Bijbelse tijden zijn vrouw zelfs laten doden als ze overspel pleegde. Maar hij zou niet hetzelfde doen met een andere vrouw die overspel pleegde. Zij was zijn vrouw niet. Israël had echter een verbond met God

gesloten, als een huwelijksverbond, en vervolgens verbraken ze dat. Het is als een vrouw die haar man tijdens hun huwelijksreis bedriegt. Allen die eraan deelnamen, waren verantwoordelijk en schuldig aan iets wat de dood verdiende.

De Levieten werden de uitvoerders van het doodvonnis en moesten kennelijk in sommige gevallen mensen doden die naaste familieleden van hen waren. Dat zou sterk tegen hun eigen gevoelens ingaan, en het liet zien dat hun trouw aan God buitengewoon groot was. Bedenk dat Jezus zei:

Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waard; en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet waard.

MATTHEÛS 10:37

Hoewel de Bijbel sterke familiebanden wel aanmoedigt, moedigt hij nog sterker aan dat mensen trouw zijn aan God, zelfs tegenover hun eigen familie als dat nodig is.

20

Trouw aan God boven familiebanden

In het boek Deuteronomium, hoofdstuk 13, vers 6, staat:

Wanneer uw broer, de zoon van uw moeder, of uw zoon, of uw dochter, of uw innig geliefde vrouw, of uw boezemvriend u in het geheim aanspoort door te zeggen: Laten we andere goden gaan dienen, die u niet kent, u niet en ook uw vaders niet,

DEUTERONOMIUM 13:6

Het is heel duidelijk dat God wil dat de mensen in Israël er zo over denken: als iemand hen tot afgoderij verleidt, moet die persoon worden gedood, zelfs als het hun eigen broer, hun kind of hun beste vriend is. Dat wil zeggen: je trouw aan God moet al je natuurlijke loyaliteiten ver overtreffen. Als iemand voor zo'n misdaad de dood verdient, wil God dat jij de eerste bent die de steen naar hem werpt.

De Leviëten handelden vanuit zulke overtuigingen, en daarvoor worden ze geprezen. Later worden ze ervoor beloond. Let erop dat drieduizend mensen onder dat oordeel vielen. Er is soms op gewezen dat toen het oude verbond, het Sinaïtische verbond, werd ingesteld, drieduizend mensen stierven, omdat het een verbond van de dood was. Het was een verbond van veroordeling. Volgens 2 Korinthe 3 noemt Paulus het oude verbond de bediening van de dood en de bediening van de veroordeling, omdat de wet doodt en de wet veroordeelt. Deze mensen werden gedood omdat ze de wet hadden overtreden. Daarom werd de instelling van het oude verbond gekenmerkt door de dood van drieduizend overtreders, terwijl de instelling van het nieuwe verbond op Pinksteren werd gekenmerkt door het behoud van drieduizend bekeerlingen. Elk verbond had onmiddellijk gevolgen voor drieduizend mensen. In het ene geval was dat de dood van deze overtreders onder het oude verbond. In het andere geval was dat de bekering en het leven van overtreders die Christus hadden gekruisigd. Maar omdat ze zich bekeerden en God hun vergaf, zien we dat het nieuwe verbond wordt gekenmerkt door genade en het geven van leven aan schuldigen, terwijl het oude verbond wordt gekenmerkt door veroordeling en het afslachten van schuldigen. In beide gevallen hetzelfde aantal mensen.

21

Mozes biedt zichzelf aan voor het volk

Nu vers 30:

En het gebeurde de volgende dag dat Mozes tegen het volk zei: Ú hebt een grote zonde begaan, maar nu zal ik naar de HEERE opklimmen. Misschien zal ik verzoening kunnen bewerken voor uw zonde. Toen keerde Mozes terug tot de HEERE en zei: Och, dit volk heeft een grote zonde begaan, want zij hebben voor zichzelf een gouden god gemaakt. Nu dan, of U toch hun zonde wilde vergeven! Maar indien niet, schrap mij alstublieft uit Uw boek, dat U geschreven hebt.

EXODUS 32:30-32

In de Engelse vertaling waarop dit betoog is gebaseerd, begint hij met de onafgemaakte voorwaardelijke zin: ‘Als U hun zonde wilt vergeven—’. De HSV geeft dit als een afgeronde wenszin weer: ‘Nu dan, of U toch hun zonde wilde vergeven!’ Gregg vat de Engelse zinsbouw op als een afgebroken zin, omdat Mozes niet goed weet hoe hij die moet afmaken.

Tja, ik kan eigenlijk geen argumenten aanvoeren waarom U hun zonde zou moeten vergeven, dus laat ik een andere kant opgaan.

Nu weet ik dat U van mij houdt. Daarom ga ik tussen U en hen in staan, tussen Uw toorn en de schuldigen, en zeggen: ‘Als U hen wegneemt, neem mij dan ook weg. Als het ware: als U hen wilt uitroeien, zult U dat over mijn lijk moeten doen.’ Dat is in wezen wat een voorbidder doet. Hij gaat tussen de toorn van God en de schuldigen in staan en zegt: ‘Ik sta hier voor hen. Als U hen wegneemt, zult U mij ook moeten wegnemen.’

Toen zei de HEERE tegen Mozes: Wie tegen Mij zondigt, zal Ik uit Mijn boek schrappen.

EXODUS 32:33

Nee, niet jou, Mozes. Ik ga jou niet uit het boek wissen. Ik ga hen eruit wissen, omdat zij gezondigd hebben en jij niet. Maar Hij zegt:

Maar nu, ga heen en leid het volk naar de plaats waarvan Ik u gesproken heb. Zie, Mijn engel zal voor u uit gaan. Maar op de dag van Mijn vergelding zal Ik aan hen hun zonde vergelden. Zo trof de HEERE het volk, omdat zij dat kalf gemaakt hadden dat Aäron gemaakt had.

EXODUS 32:34-35

Behalve de drieduizend mannen die vanwege hun overtreiding met het zwaard werden gedood, zond God ook plagen onder het volk. Waarschijnlijk stierven daardoor nog veel anderen. Hij zei tegen Mozes: ‘Ik ga hen niet allemaal uitroeien.’ Dat had Hij eerder gezegd. Hij bewijst het volk barmhartigheid in die zin dat Hij hen niet allemaal

afslacht, maar Hij oordeelt wel degenen die gezondigd hadden. Misschien trof de plaag, en misschien zelfs de dood van die drieduizend, degenen die anderen ertoe hadden aangezet. Misschien waren dat de familiehoofden die hun gezinnen tot afgoderij hadden gebracht.

22

Uit Gods boek gewist worden

God roeide niet het hele volk uit. Hij zei: ‘Ik laat jou hen naar het beloofde land brengen, zoals Ik Abraham, Izak en Jakob heb beloofd. Ik zal die belofte nakomen.’ Maar Hij trof degenen die schuldig waren nog steeds met een plaag. Hij zei:

Ik zal degenen die gezondigd hebben uit Mijn boek schrappen.

Uit Zijn boek gewist worden, betekent vermoedelijk dat ze worden gedood. Wij zouden kunnen zeggen: ‘Maar wacht eens even. Vertegenwoordigt het boek des levens in Openbaring niet degenen die eeuwig leven hebben? Staat er in Openbaring 20 niet dat allen die niet in het boek des levens geschreven stonden, van wie de namen niet in het boek des levens geschreven stonden, in de poel van vuur werden geworpen?’

Wie niet in het boek des levens geschreven bleek te zijn, werd in de poel van vuur geworpen.

OPENBARING 20:15

Het boek des levens in het Nieuwe Testament lijkt betrekking te hebben op behoud na het graf, op de vraag wie eeuwig leven heeft.

Het is mogelijk dat daar ook hier naar wordt verwezen. Maar het is ook mogelijk dat het hier iets anders betekent dan in het Nieuwe Testament. We weten niet of God Mozes had verteld dat er eeuwig leven is. Misschien had Hij dat gedaan. God had het in elk geval niet schriftelijk geopenbaard. En we weten niet of God het eeuwige leven ooit tegenover Mozes ter sprake had gebracht, of dat Mozes dat begrip kende.

Uit Gods boek gewist worden, zou waarschijnlijk betekenen dat iemand uit het boek van de levenden wordt gewist. Dat is dan een beeldspraak voor sterven, voor gedood worden. Het kan iets met het hiernamaals te maken hebben, maar dat hoeft niet, al is het mogelijk dat dit wel zo is. We kunnen het niet echt zeggen, omdat er geen andere informatie in het Oude Testament staat die dat bevestigt.

Maar God zei:

Luister, Mozes, Ik ga jou niet uit Mijn boek schrappen, want jij bent onschuldig, maar degenen die schuldig zijn zal Ik er wel uit schrappen. Ik ga alleen niet het hele volk uitroeien.

Blijkbaar rekende Hij bepaalde groepen meer schuld aan dan andere. Het is heel goed mogelijk dat sommige Israëlieten niet meededen aan de aanbidding van het gouden kalf. We weten niet of werkelijk iedereen eraan meedeed. Onder degenen die dat wel deden, kunnen jonge of lichtgelovige mensen zijn geweest die werden beïnvloed door afgodendienaars die een veel grotere schuld droegen. God kan die lichtgelovige mensen iets minder schuldig hebben geacht dan degenen die de aanstichters waren. We weten het niet.

Maar bepaalde mensen stierven wel. Andere mensen werden gespaard. God zei dat Hij mensen op grond van hun schuld uit Zijn boek zou uitwissen. Niet willekeurig, alsof Hij zomaar mensen zou uitwissen zonder rekening te houden met hun schuld. Daarom zou Hij Mozes niet uitwissen, want hij was niet schuldig.

Waarschijnlijk behandelen we de volgende keer hoofdstuk 33 en 34. Daarna hoeven we in het resterende deel van onze studie van Exodus alleen nog maar naar de tabernakel te kijken. We zullen zien hoe ver we komen. Ik ben er vrij zeker van dat we hoofdstuk 34 zullen afmaken voordat we verdergaan.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Exodus 24:7

- Exodus 32:1
- Exodus 32:2
- Exodus 32:3
- Exodus 32:4
- Exodus 32:5
- Exodus 20:4-5
- Exodus 20:3
- Exodus 32:6
- 1 Korinthe 10:7
- 1 Korinthe 10:8
- Exodus 32:7
- Exodus 32:8
- Exodus 32:9-10
- Exodus 32:11
- Exodus 32:11-12
- Exodus 32:12-13
- Exodus 32:10
- Genesis 18:21
- Genesis 22:12
- Handelingen 4:23
- Handelingen 4:24-30
- Handelingen 4:31
- Exodus 32:15-16
- Numeri 27:18-20
- 2 Koningen 3:11
- Exodus 32:17
- Exodus 32:18
- Exodus 32:19
- Exodus 32:20
- Exodus 32:35
- Numeri 5:11-12
- Numeri 5:13-15
- Numeri 5:19-23
- Numeri 5:24

- Exodus 32:21
- Exodus 32:22-24
- Exodus 32:26
- Exodus 32:27
- Exodus 32:29
- Mattheüs 10:37
- Deuteronomium 13:6
- Exodus 32:30-32
- Exodus 32:33
- Exodus 32:34-35
- Openbaring 20:15

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.